

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ด้วย PC Model ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานำเสนอตาม ลำดับขั้นดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

1. การศึกษาผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) ด้วย PC Model พบว่า 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.51 คิดเป็นร้อยละ 65.85 ส่วนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.51 คิดเป็นร้อยละ 65.85 2) ด้านความรู้ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.35 คิดเป็นร้อยละ 46.09 ส่วนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.20 คิดเป็นร้อยละ 54.91 3) ด้านทักษะทางปัญญา ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 คิดเป็นร้อยละ 19.05 ส่วนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.26 คิดเป็นร้อยละ 72.67 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 คิดเป็นร้อยละ 35.79 ส่วนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 คิดเป็นร้อยละ 45.26 และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.87 คิดเป็นร้อยละ 49.41 ส่วนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.60 คิดเป็นร้อยละ 80.00

2. การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน หลังจากจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วย PC Model ผลการวิจัยมีดังนี้

- 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ก่อนเรียนกับหลังเรียนไม่แตกต่างกัน
- 2) ด้านความรู้ พบว่า นักเรียนมีความรู้หลังจากเรียนด้วย PC Model สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- 3) ด้านทักษะทางปัญญา พบว่า หลังจากเรียนด้วยวิธีการสอนแบบ PC Model นักเรียนมีทักษะทางปัญญาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ พบว่า หลังจากเรียนด้วยวิธีการสอนแบบ PC Model นักเรียนมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี พบว่า หลังจากเรียนด้วยวิธีการสอนแบบ PC Model นักเรียนมีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การศึกษาความคงทนด้านความรู้หลังจากจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วย PC Model พบว่า นักเรียนมีความรู้หลังจากเรียนด้วย PC Model ไปแล้ว 2 สัปดาห์สูงกว่าหลังเรียนอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่าหลังจากเรียนไปแล้วในช่วงระยะเวลาหนึ่ง นักศึกษายังคงมีความรู้ในเนื้อหาที่เรียน

4. การศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วย PC Model พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44) โดยด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ผลที่ได้รับจากการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 (SD เท่ากับ 0.53) ซึ่งเป็นความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน และกระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 (SD เท่ากับ 0.53) และ 3.94 (SD เท่ากับ 0.50) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านเนื้อหาที่เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (SD เท่ากับ 0.58)

อภิปรายผล

การอภิปรายผลแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นตามข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย โดยประเด็นที่ 1 คือ การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ (พฤติกรรมทั้ง 5 ด้านตามกรอบ TQF) ก่อนและหลังเรียน ประเด็นที่ 2 คือผลการตรวจสอบความคงทนด้านความรู้ และประเด็นที่ 3 คือระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนด้วย PC Model ซึ่งในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดการอภิปรายดังนี้

ประเด็นที่ 1 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ (พฤติกรรมทั้ง 5 ด้านตามกรอบ TQF) ก่อนและหลังเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบ PC Model นักศึกษามีผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะว่าวิธีการสอนแบบ PC Model เป็นกระบวนการที่ผู้สอนช่วยกระตุ้น ส่งเสริม และผลักดันให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสามารถของตนเอง ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่คุณสอนมอบหมายให้จนบรรลุผล โดยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ว่าต้องทำอะไร ด้วยวิธีการใด มีความเข้าใจและรอบรู้ในกิจกรรมที่กำลังปฏิบัติ ในกรณีที่เกิดปัญหา ก็สามารถคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้ แต่ทั้งนี้ในทุกกระบวนการจะมีผู้สอนคอยดูแล และให้คำแนะนำแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันจนจบกระบวนการซึ่งเป็นลักษณะของกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2553: หน้า 9-10) ที่ระบุว่าจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถพัฒนาตนเองได้ การจัดการเรียนการสอนควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า คิดแก้ปัญหา และปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนจัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองเป็น

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับการทำงานของสมอง การเชื่อมโยงวงจรสมอง พัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยใช้ประสบการณ์ตรงด้านร่างกายที่เป็นรูปธรรม ข้อเท็จจริงและทักษะด้านต่างๆ ที่ปรากฏในชีวิตจริงตามธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีลักษณะการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างเช่น นภาพรณ เอี่ยมสำอางค์ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลการจัดการเรียนการสอนตามโมเดลการสอน BSCS 5E” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามโดย BSCS 5E (5E Instructional Model) ที่ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นสรุปและอธิบาย ขั้นขยายความรู้ และขั้นประเมินผล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ใช้การสอนตามโดย BSCS 5E แสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในด้าน การให้ความร่วมมือแก่กลุ่มในการทำงาน, การมีส่วนร่วมในการอธิบาย, การให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล, การยอมรับความคิดเห็น ข้อมูลอื่น, ความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน มีค่าเท่ากับ 91.44 ซึ่งมากกว่าค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุมที่แสดงพฤติกรรมมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 64.81 พิธลาวัฒน์ ศุภอุทุมพร (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลของการใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม” (1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสันติวัฒน์ จันทร์ไฉ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน CIPPA ที่บูรณาการกระบวนการเรียนรู้วรรณคดีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และเจตคติต่อวรรณคดีไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิต” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน CIPPA ที่บูรณาการกระบวนการ เรียนรู้วรรณคดีมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แต่ผลการวิจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่าระดับคะแนนด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาระหว่างก่อนและหลังเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งตีความหมายได้ว่ากระบวนการเรียนการสอนแบบ PC Model ยังไม่สามารถพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาได้ ทั้งนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ด้านคุณธรรม จริยธรรมต้องใช้ระยะเวลาในการ

เปลี่ยนแปลงพอสมควร และต้องใช้แรงจูงใจหลายๆ ส่วนประกอบ ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วย PC Model เพียง 1-2 เดือน จึงอาจจะยังไม่สามารถให้นักศึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านนี้สอดคล้องกับชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่ระบุไว้ในบทความวิชาการเรื่องการทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอนว่า เนื้อหาสาระที่เป็นจิตพิสัยจะต้องใช้เวลาในการฝึกฝนและพัฒนาไม่สามารถทำให้บรรลุเกณฑ์ในระดับสูงได้ในห้องเรียนหรือในขณะที่เรียน ซึ่งการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมก็จัดว่าเป็นพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ซึ่งต่างจากด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถพัฒนาได้ในระยะเวลาที่สั้นกว่า สังเกตได้ง่ายกว่า และมีลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากกว่า

ประเด็นที่ 2 ผลการศึกษาความคงทนด้านความรู้พบว่า หลังจากจัดกระบวนการเรียนการสอนด้วย PC Model นักเรียนมีความรู้หลังจากเรียนด้วย PC Model ไปแล้ว 2 สัปดาห์สูงกว่าหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงถึงความคงทนของผลการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมกลุ่มโดยให้นักศึกษาเขียนโปรแกรมเพื่อแก้ปัญหาโจทย์ตามที่กำหนด ทำให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ และแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเมื่อทำเสร็จแล้ว จะให้ตัวแทนกลุ่มมาอธิบายโปรแกรมที่ทำเสร็จแล้วให้เพื่อนในห้องฟัง และมีการถามตอบในสิ่งที่ไม่เข้าใจโดยผู้สอนช่วยเสริมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ การจัดกิจกรรมมีลักษณะทวนความรู้หลายๆ ครั้ง จึงทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำ หรือระลึกเนื้อหาที่เรียนได้ สอดคล้องกับสุรางค์ โค้วตระกูล (2559 : หน้า 270) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความจำระยะยาวไว้ว่า การจำจะดีขึ้นด้วยการฝึกซ้ำ และสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ สิ่งของ หรือสิ่งที่มีชีวิต มีบทบาทสำคัญในการค้นคืนความจำ แม้แต่กลิ่นก็เป็นเครื่องชี้แนะความจำได้

ประเด็นที่ 3 ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนด้วย PC Model พบว่าในภาพรวมนักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนแบบ PC Model เป็นกระบวนการที่ออกแบบให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ได้รับความรู้จากการลงมือทำด้วยตนเอง โดยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ว่าต้องทำอะไร ด้วยวิธีการใด มีความเข้าใจและรอบรู้ในกิจกรรมที่กำลังปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความเบื่อหน่ายและสนุกสนานไปกับการทำกิจกรรม อีกทั้งยังมีผู้สอนคอยให้คำปรึกษาซึ่งผู้เรียนสามารถขอคำแนะนำเพิ่มเติม เมื่อเจอปัญหาขณะทำกิจกรรมสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2553 : หน้า 9-10) ที่อธิบายว่าการจัดการเรียนการสอนที่ยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถพัฒนาตนเองได้ การจัดการเรียนการสอนควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า คิด แก้ปัญหา และปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับการทำงานของสมอง การเชื่อมโยงวงจรสมอง พัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่มีลักษณะการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างเช่น

นภาพรณ เอี่ยมสำอางค์ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ผลการจัดการเรียนการสอนตามโมเดลการสอน BSCS 5E” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามโดย BSCS 5E (5E Instructional Model) ที่ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้น คือ ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นสรุปและอธิบาย ขั้นขยายความรู้ และขั้นประเมินผล ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามโดย BSCS 5E มีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนแบบนี้ในระดับมาก และเดชดนัย จุ้ยชุม (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของนักศึกษาในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning)” ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1) ในเชิงนโยบาย สามารถนำรูปแบบการสอน PC Model ไปกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนานักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้มีผลการเรียนรู้เป็นตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ (TQF)
 - 2) รูปแบบการสอน PC Model เหมาะสำหรับรายวิชาที่เน้นการปฏิบัติ ดังนั้น คณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่สอนรายวิชาที่เน้นการปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษามีผลการเรียนรู้เป็นตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF)
 - 3) รูปแบบการสอน PC Model สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านความรู้ ดังนั้นสำหรับรายวิชาที่เน้นการจำระยะยาวสามารถนำเทคนิค กระบวนการ จัดการเรียนรู้แบบ PC Model ไปประยุกต์ใช้ได้
 - 4) รูปแบบการสอน PC Model เป็นวิธีที่ทำให้นักศึกษา หรือผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ ต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นสำหรับผู้ที่ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน สามารถที่จะศึกษาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนของท่าน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ผู้ที่สนใจควรนำวิธีการสอนแบบ PC Model ไป ศึกษาเพื่อพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยควรขยายระยะเวลาในการทดลองให้นานมากขึ้น หรือ อาจใช้แผนการทดลองกลุ่มเดียววัดหลายครั้งแบบอนุกรมเวลา (Time-Series Design) เพื่อดูระยะ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม